

III/1 Andrić est arrivé

ИВО АНДРИЋ 1892-1920.

1892.

Андрић је рођен 10 [9] октобра у Травнику. Отац Иван Антун Андрић, подворник, мајка Катарина рођ. Пејић, римокатолици. Одроста код тетке и тече у Вишеграду, у породичној кући на обали Дрине, с погледом на Мехмед-пашину ћуприју. Ту завршава основну школу.

1903–1911.

У Сарајеву уписује гимназију. Члан је тајне омладинске организације Млада Босна, која је повезивала хрватску и српску омладину идејом уједињења са Србијом.

У часопису *Босанска вила*, бр. 18, објављује своју прву песму у прози, «У сумрак».

1912.

Уписује се на Мудрословни факултет Загребу. Објављује свој превод с немачког одломка Стриндберговог романа *Црне заставе*, и стихове са словеначког, упознаје се са младим загребачким писцима и сликарима.

1913.

У Бечу слуша предавања из историје држава и народа Балканског полуострва, филозофију, књижевност. Открива Кјеркјегора.

1914–1916.

Уписује се на Јагелонски универзитет у Кракову.

У антологији *Хрватска млада лирика* излази шест Андрићевих песама. Убисто престолонаследника Франца Фердинанда у Сарајеву, посредно га, као члана револуционарне омладине, одводи у сплитски, потом шибенски и мариборски затвор, из кога га пребацују у Зеницу.

1917.

Бива помилован и мобилисан у војску, али будући слабог здравља одлази на лечење у Загреб. Упознаје песника и писца Иву Војновића, Владимира Ћоровића, Бранка Машића и Нику Бартуловића, с којима припрема издавање листа југословенске оријентације, *Књижевни југ*.

1918.

Лечење се смењује са интензивним књижевним и редакцијским радом. Из штампе излази његова прва књига песама у прози, «Ex Ponto». Писац и будући дипломата Милош Црњански тим поводом изјављује: »Andrić est arrivé».

1919/1920.

Нашавши чиновнички посао у Министарству вера, напушта Загреб и сели се у Београд.

«И на свим друмовима и путевима којима сам доцније у животу прошао, живео сам само од те убоге среће, од своје вишеградске мисли о богатству и лепоти створеног света. Јер, испод свих друмова земље стално је текла само за мене видљива и осетна оштра вишеградска стаза, од дана кад сам је напустио па до данас. У ствари, по њој сам ја одмеравао свој корак и подешавао ход. Целог века ме није напустила.»
/Иво Андрић

folder Vlada P. DODATAK/

- Љуба Ивановић, Травник/ DSC 2609.tif
- Gravira Travnik/DSC 2611.tif
- Zagreb, Višegrad, sken Bosanske vile?
- Вишеград мост?

Andrić est arrivé

IVO ANDRIĆ 1892-1920

1892

Andrić was born on October 10th (9th) in Travnik. His father Ivan Antun Andrić, was a caretaker, his mother Katarina born Pejić, Roman Catholics. He was brought up at his uncle and aunt's place in Višegrad, in a family house on the bank of the river Drina, with a view on Mehmed Pasha's Bridge. He finished his primary school there.

1903-1911

He enrolls a gymnasium in Sarajevo. He is a member of a secret youth organization "Mlada Bosna" which joined Croatian and Serbian youth with an idea of the union with Serbia.

In the magazine "Bosanska vila", number 18, he published his first narrative poem, "Into the Twilight".

1912

He enrolls the Faculty of Philosophy in Zagreb. He publishes his translation of the German part of Strindberg's novel *Black flags*, and the verses from the Slovenian language; he meets young writers and painters from Zagreb.

1913

He attends lectures on the history of states and nations from the Balkan Peninsula, philosophy, literature. He discovers Kjerkegor.

1914-1916

He enrolls the Jagillonski University in Krakow. Six poems of Andrić are published in the anthology *the Croatia Young Lyric*. After the assassination of the crown prince Franz Ferdinand in Sarajevo being a member of a revolutionary youth, Andrić is sent to the prisons in Split, Šibenik and Maribor, from where he is transported to Zenica.

1917

He is pardoned and recruited, but being of poor health he receives medical treatment in Zagreb. He meets the poet and the writer Ivo Vojnović, Vladimir Đorović, Branko Mašić and Niko Bartulović, with whom he prepares the publication of a pro-Yugoslav magazine, *Književni jug*.

1918

His medical treatment is intermingled with intensive literary and editorial work.

His first book of narrative poems is published, *Ex Ponto*. A writer and a future diplomat, Miloš Crnjanski states: "Andrić est arrivé".

1919/1920

After finding work as a clerk in the Ministry of Religions, he leaves Zagreb and moves to Belgrade.

"While going through all the roads and routes in my life, I have lived upon pure luck and the notion of Višegrad people of the richness and the beauty of the world. Because, underneath all the roads within the country, there has always been a visible and significantly outstanding path of Višegrad, since the day I left it up to now. In fact, it was

that path by which I have balanced my pace and my walk. It has never abandoned me through all my life.” Ivo Andrić.

I Плакат изложбе

ИВО АНДРИЋ - ПИСАЦ И/ИЛИ ДИПЛОМАТА?

Садржи податке о организаторима, месту организовања изложбе, датум трајања поставке (1 – 15. октобар 2010), евентуално о времену отварања уколико је то уједно и позивница.

Спонзори

На колико језика иде текст плаката?

Andrić JPG/Untitled 4.jpg/IA 0729.jpg/DSCF 0847.jpg

IVO ANDRIĆ - A WRITER AND/OR A DIPLOMAT?

II Књижевници у дипломатском фраку

Од почетка XX века, у српској и југословенској дипломатији једна бриљантна генерација песника и књижевника заузима значајна места у дипломатским представништвима Краљевине Србије, Краљевине СХС и Краљевине Југославије – Јован Дучић, Милан Ракић, Иво Андрић, Станислав Винавер, Растко Петровић, Милош Црњански.

У дипломатију улазе лако, готово преко реда, јер је њихово стваралаштво, и књижевност сама, веома цењено. Тај избор је подразумевао надареност, сјајно образовање, бритку интелигенцију познавање више језика, отмено опхођење и манире, и, изнад свега, високу свест о мисији која им је поверена.

Сви дипломатски путеви у европске и светске престонице водили су из Београда, из којег би будући дипломата, осим декрета о именовању и путних исправа, за пут припремао масиван, кожом обложен путни ковчег, са својим започетим рукописима и пробраним примерцима књига из личне библиотеке, на српском, француском, италијанском, немачком... Пртљаг који је с временом постајао некада једина, најснажнија властита веза са домовином.

Једна од најмаркантнијих личности међу њима је Иво Андрић, који се, и као дипломатски службеник Министарства иностраних послова цењен у елитним политичким круговима Европе, и као будући лауреат Нобелове награде за књижевност, издвојио својим образовањем, способностима и особеним уметничким даром.

Године 1919, преласком из Загреба у Београд, настављен је Андрићев књижевни успон и започета једна сјајна дипломатска каријера.

Miloš Jurišić ZIP/kolorisani Dositej
DVD/folder brace Nedica/MGB/Ur 1358, 1359a/Braće Nedića ulica
Rašine panor. Beograda/folder Vlada P. Andrićev venac/Beograd 1.jpg

II Introduction

Since the beginning of the 20th century, Jovan Dučić, Milan Rakić, Ivo Andrić, Stanislav Vinaver, Rastko Petrović, Miloš Crnjanski -a brilliant generation of writers within the Serbian and Yugoslav diplomacy had a significant role in the diplomatic branches of the Kingdom of Serbia, the Kingdom of SCS and the Kingdom of Yugoslavia.

They have easily entered the world of diplomacy, almost spontaneously, since their work and literature itself, have been highly appreciated. Such a selection required talent, a brilliant education, sharp intelligence, a knowledge of several languages, noble manners and above all a complete awareness of the mission they were entrusted.

All the diplomatic routes to European and world capitals started from Belgrade. Apart from the letter of appointment as well as the travel documents, the future diplomat would pack a massive leather chest with scripts and a selection of personal books in Serbian, French, Italian, German... The luggage itself would gradually become the strongest connection to the fatherland.

Ivo Andrić was one of the most striking personalities among them. A diplomatic employee of the Ministry of Foreign Affairs in important political circles in Europe as well as the future laureate of the Nobel Prize for literature was recognized for his education, abilities and particular talent for art.

In the year of 1919, after moving from Zagreb to Belgrade, Andrić continued to develop his literary success and a brilliant diplomatic career began.

III Андрићева дипломатска престоница - Европа

Приповест о Иви Андрићу посвећена је личности чија су два лица, уметничко и лице дипломате, оба била, чини се, подједнако окренута Европи - њеној историји и савремености, њеној блиставој књижевној баштини, али и људском страдању у сенци актуелних државних, политичких тајних и јавних (не)споразума, који су обележили прву половину XX века.

Такође, ово је приповест о Андрићевом успону као писца и приповедача, и о Андрићу дипломати Краљевине Југославије, у културно-историјском и друштвено-политичком миљеу између два светска рата, од Београда, чији је становник постао 1919. дошавши из Загреба, преко европских престоница у којима је градио дипломатску каријеру (Ватикан, Трст, Рим, Букурешт, Грац, Париз, Марсељ, Мадрид, Брисел, Женева), до Берлина 1941.

«У Београду осећате стално да је живот тежи али и скупоценији него у многим другим градовима, да човек овде живи са већим улогом и тежим ризиком, и да сви, и они који губе и они који добијају, имају сразмерно више од живота.»/Иво Андрић

И док је тај официјелни европски круг затварао очи пред авети новог светског рата, Андрић се у себи, у својим приповестима, без предаха кретао стазама и путевима који полазе и враћају се у Босну, у Травник, Вишеград, Сарајево, Загреб, местима у којима је одрастао, школовао се, почео да пише, објављује прве радове. У животу се никада није превише удаљавао од те прошлости, преточивши у њу и властиту и општељудску историју постојања.

Ерудита, интелектуалац образован на тековинама европске уметности у најбољем смислу речи, сјајан приповедач, мислилац, познавалац историје, филозофије и литературе, Господин у опхођењу и мишљењу, Андрић је на осебујан начин надрастао и своју службеничку каријеру и сопствену књижевну творевину.

Ако се има на уму и да је у питању личност која је, с лакоћом говорећи, пишући и читајући девет страних језика, преко двадесет година била дипломатски представник своје земље с краљевским акредитивима, онда овом изложбом трагамо и желимо што више да се приближимо одговору на питање: ИВО АНДРИЋ - ПИСАЦ И/ИЛИ ДИПЛОМАТА?

Фотка/Београд тог времена Ур?

III Europe - the diplomatic capital for Andrić

The story about Andrić is dedicated to a person whose personality both the artistic and a diplomatic one was equally focused on Europe - its history and contemporaneity, its brilliant literary heritage as well as the human fall within the actual state and political secrets and public misunderstandings, which marked the first half of the 20th century. It is also the story of Andrić's rise as a writer and a narrator and as a diplomat in the Kingdom of Yugoslavia in the culturally historical and socially-political circles between the two wars, starting from Belgrade whose inhabitant he had become in 1919, coming from Zagreb all through European capital cities where he was building his career (the Vatican, Trieste, Rome, Bucharest, Graz, Paris, Marseille, Madrid, Brussels, Geneva) up to Berlin.

“ One feels that life in Belgrade is harder but more precious than in other cities, that one lives with a bigger input and a higher risk and that all people no matter whether they are losing or winning, have much more of life.” Ivo Andrić.

And while this official European circle was closing eyes towards the horrors of a new world war, Andrić was personally and through his stories continuously treading along the paths of Bosnia, through Travnik, Višegrad, Sarajevo, Zagreb, the places where he grew up, was educated, started to write, published his first works. He has never distanced himself from that past, incorporating his own and human history of existence.

A person of great eloquence and erudition was educated on the basis of European art in its brightness. A great narrator, thinker, connoisseur of history, philosophy and literature, a gentleman with manners in speaking and thinking, Andrić overgrew his clerical career and his personal literary work in a unique manner.

If we bear in mind that as a person of great eloquence, with a great talent for writing and the knowledge of nine foreign languages he became a diplomatic representative of his country with a royal accreditation. The aim of this exhibition is to search and to find answers to the question: IVO ANDRIĆ - A WRITER AND/OR A DIPLOMAT?

IV Ватикан/Почетак вере у добре намере Историје

Почетком 1920, Иво Андрић ступа у Министарство иностраних дела. Већ 7. марта исте године преузима дужност у Посланству Краљевине СХС при Светој столици у Ватикану.

Из Рима пише 19. јуна:

„[...] И поред нестална здравља и финансијских брига стигао сам да за ово неколико мјесеци завири у тајне Рима и његове величине. И најбољи историчари, филозофи, археолози не могу него само наслути величину антике и очајни напор ренесансе, јер се сви закључци стварају само по фрагментима. [...] Само једно знам: да ме из сваког комадића камена гледа таква љепота и такав мир и снага, да сам често срећан и поносан што је у људској свијести могло бити толико љепоте и што су руке човјекове имале снаге да јој дају облик.“

Де Санктисове и Крочеове књижевне студије и историје италијанске литературе, нарочито „очајни напор ренесансе“, послужиће му за прва сналажења у њој. Тих римских година, на радном столу су му дела маестралних стваралаца – Да Винчијеви *Мисли и фрагменти*, Микеланђелова *Писма*, монографије о Риму и Фиренци, Роланова студија о Микеланђелу. По свој прилици, из тог периода је и његов први сусрет са историјским делом Гвичардинија и Макијавелија; посебно га фасцинира Гвичардини, чија ће му *Историја Италије* и *Присећања из грађанског и политичког живота*, бити први велики и одлучујући сусрет са историјом која га све страсније заокупља.

У Загребу излазе «Немири», у Београду приповетка »Пут Алије Ђерзелеза«, коју књижевни критичари сматрају малим ремек-делом.

Чини ми се да у дипломатској служби свих земаља има, више него и у једној другој, „промашених људи“, људи који су погрешили врата па сада нико не може да их изведе а они не умеју да нађу излаз и да се врате. У другим струкама такав „залутао“ човек остаје непримећен, пева у хору, не помаже али и не квари, па се његов глас и његов слух и не могу проценити. У дипломатској служби прилике присиле већину људи да морају пре или после да иступе самостално и да покажу какви су и шта умеју./Андрић

Radovan P. sken Roma 11.2.1919.

Milos Jurišić Vatikan/orman

Folder Vlada P. DODATAK/DSC 2578 (Кућа Алије Ђерзелеза)

Vlada P. JPG/untitled 11.jpg

IV The Vatican/The beginning of faith in the good intentions of History

At the beginning of 1920 Ivo Andrić starts to work at the Ministry of Foreign Affairs. On March 7th that year, he takes up a post at the Embassy of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes at the Holy See in the Vatican.

On June 19th he writes from Rome:

„[...] Despite inconsistent health and financial troubles I found time to have a glance at the secrets of Rome and its grandeur. Even the best historians, philosophers, archeologists can only anticipate the greatness of the antiquity and the desperate effort of the Renaissance since all the conclusions are drawn only from fragments. [...]

There is only one thing that I know: every little piece of stone reflects such beauty, peace and strength and I am often happy and proud that human mind contains such beauty and that human hands have had so much strength to turn it into a shape.”

Literary studies and history of Italian literature by de Sancti and Croce, especially “a desperate effort of the Renaissance”, were a springboard for his work. In those Roman years, he kept the works of outstanding authors on his desk - De Vinci's *Reflections and fragments* Michelangelo's *Letters*, the monographers of Rome and Florence, the Roland's study on Michelangelo. As it seems, he had a first encounter with the historical work of Guicciardini and Machiavelli; He is particularly fascinated by Guicciardini whose History of Italy and memories from the civil and political life, were the most significant encounter with history that he was passionately interested in.

The book “Nemiri” (“Anxieties”) is published in Zagreb, and the story “Put Alije Djerzeleza” (“The trip of Alija Djerzelez”) which is considered by many critics to be his master piece.

It seems that the diplomatic service of all countries gathers a group of “failures” more than any other service; people who have knocked on the wrong doors so that no one can show them out and they are not able to find a way out and get back. In other professions such “a misguided” man remains unnoticed, he sings in the choir, neither in nor out of tune so that his voice and his musical ear cannot be estimated. In the diplomatic service the circumstances force people to stand out in person and show what they truly know./Andrić

V Букурешт/Укратко: има будућност

Године 1921, 25. новембра, Андрић је постављен у Генерални конзулат Краљевине СХС у Букурешту, као вицеконзул друге класе. Има пуне руке посла, јер је почетком 1922. озваничена удаја румунске принцезе Марије Хоенцолерн за краља Александра Карађорђевића, који је тим поводом у посети Румунији.

Андрић у Букурешту пуно чита, пише, прави скице за *фратарски роман*. «Ја живим тихо, опадам свијет и ову интересантну земљу... И још док око мене све ври од ужитка политике, милиона, петролеума и афера, пишем на домашаје, једну босанску причу...». И поред обимног посла у Конзулату, довршава и објављује приповетке „За логоровања“, „Мустафа Маџар“ и „Љубав у касаби“. Учи румунски.

За њега се у загребачким књижевним круговима говори:
«Несретан као сви артисти. Амбициозан. Осетљив. Укратко: има будућност».

Ипак, Андрић је незадовољан, и покушава да се врати у Београд. Сматра да његов боравак у иностранству не сме дуго потрајати, како не би духовно усахнуо и изгубио везу са земљом.

Нисам прочитао много од оног што је писано о дипломатском позиву, али све што сам прочитао изгледало ми је површно и недовољно. И ја бих био у великој неприлици кад бих морао да дам одређену дефиницију и битне карактеристике тога позива. Само на негативан начин могао бих да кажем нешто о њему. И само на основу искуства.

Не само да дипломатија „није за свакога“ него се може слободно рећи да је мали број људи који заиста имају дара и звања за тај посао. Наравно, много је теже рећи какви су или какви би требало да буду ти људи. Но, покушајмо.

Miloš J./razglednica Bukurešt (MIP), orman
MGB Centar/kraljica Marija Pajina?
CD Kralj Aleksandar u Bukurestu

Bucharest/To summon up: He has a future

In the year 1921, on November 25th, Andrić gets a post as a vice-consul of the second grade in the General Consulate of the Kingdom of SCS in Bucharest. He has a lot of work to do; he is on an official visit to Romania because of the official announcement of the marriage between the Romanian princess Maria Hohenzollern and King Alexander Karadjordjević at the beginning of 1921.

Andric reads a lot, writes, makes drafts for *the Novel of the Friar*. “I live a quiet life, I observe the world and this interesting country...And the whole world is teeming with political affairs, millions and petroleum, I am writing a Bosnian story away from everything...” Apart from his extensive work at the Consulate, he finishes and publishes the stories “Setting up Camp”, “Mustapha Madzar” and “Love in the Kasaba”. He learns Romanian.

The literary circles in Zagreb talk about him:

“Unfortunate like all artists. Ambitious. Sensitive. To summon up: he has a future.”

However, Andrić is not satisfied, and he tries to return to Belgrade. He thinks that his stay abroad should not last long, so that he would not become spiritually poor nor lose connection with the country.

I haven't read much of what has been written about the profession of a diplomat. Everything I've read seems to me superficial and insufficient. I would also be in an awkward position if I had to give a definition and state some characteristics about it. Only based on experience.

Not only is diplomacy for everyone but it can be freely said that there is a small number of people who really have talent and knowledge for it. Thus, it is very difficult to say what kind of people they are or should be. However, let's try.

VI Књижевни топоним - Трст

Године 1922, 9. децембра, Андрић преузима дужност у конзулату Краљевине СХС у Трсту.

Необично је да је у укупном његовом делу, мало пажње посвећено просторима изван некадашње Османске империје. Један од ретких је Италија. Када се томе дода и чињеница да је своје младалачке трауме, доживљене током Првог светског рата у аустријским затворима, описао као да су се догодили у Трсту, постаје јасно да га је италски простор, пре свега линија која спаја/раздваја романско-словенско-германски свет посебно привлачила, и да је и том простору, као и родној Босни, приписивао симболичку улогу.

Са врло много политичког инстинкта, Андрић већ између 1920. и 1925. године испољава осетљивост на појаве искривљеног национализма, одлично описујући генезу и (будућу) судбину фашизма (у есејима „Фашистичка револуција“, „Бенито Мусолини“, „Случај Матеоти“, „Криза фашизма – криза Италије“, под псеудонимом *Res*).

У београдским часописима објављује приказ «Једне ратне књиге Габријела Данунција», циклус песама «Шта сањам и шта ми се догађа».

То су људи добре али једноставне памети, људи упрошћене и ограничене осетљивости и хладна срца, али не и лишени срца и без сваке осетљивости; способни за претварање, али не затворени и тајанствени, још мање подли, снажни, али не груби; брзи и одлучни, али не преки и брзоплети; стварни, трезвени, али не и суви и досадни. Они треба да знају јдоста, али на том што знају не смеју да се виде трагови учења и педантерије, а својим знањем трба да пријатно изненаде па можда и задиве онога са ким говоре, али да га никад не збуне, не увреде и не постиде њиме. Исто тако је и са њиховом храброшћу; треба да је имају, и да је сигурна и добра, али да је испољавају само у крајњем случају и да је носе као што се носи оружје за које сви знају да га имате, али га не показујете. Морају да имају и маште, али само у одређеној количини, колико да човек види сваку ствар са свих страна и са свима њеним могућностима и непосредним последицама; све што је више од тога опасно је по њих и штетно по службу коју врше.

Miloš J./Orman Trst
Vlada P. DODATAK/DSC 2576. tif Ignjat Job

Literary toponym –Trieste

In the year 1922, on December 9th, Andrić takes a post at the consulate of the Kingdom of SCS in Trieste.

It is unusual that little attention is paid to his whole opus outside the borders of the Ottoman Empire. Italy is the exception. Considering the fact that he had described the traumas from his youth during the First World War in Austrian prisons as if they had occurred in Trieste, it is obvious that he has always been attracted to the Italian region, the line which connects and disconnects the Roman-Slovenian-German world. Thus, he gave a symbolic role both to that region as well as to native Bosnia.

With a great instinct for politics, Andrić has expressed his sensitivity to the rise of a misrepresented nationalism between 1920 and 1925; he outstandingly describes the genesis and a future destiny of fascism (in the essays “The Fascist revolution”, “Benito Mussolini, “The case Mateoti” “The crisis of fascism-the crisis of Italy” under the pseudonym Res).

In Belgrade magazines he publishes a review of “One war book of Gabriele D’Annunzio and a collection of poems “What we dream and what is happening”.

Those are people of good and simple minds, people of simplified and limited sensitivity and cold hearts, but not deprived of good hearts and any kind of sensitivity; capable of disguising themselves but not introvert and mysterious, not mean, but strong without being rough. Quick and decisive, but not ill-tempered and impulsive. Real, rational but not monotonous and boring. They do know when it is enough, but the thing they know should not reveal any trace of learning or pedantry; with that knowledge they should pleasantly surprise or even marvel the person they are talking to, but never to confuse, insult or abash him. The same thing refers to their courage; they should have it, it should be good and safe and they should express it just in exceptional situations and to bear it like a weapon which everyone is aware of but you do not show it. They should have a certain imagination, just enough to see every issue from different angles with all its possibilities and direct consequences; everything apart of this is dangerous both for them and for the service they are doing.

VII Грац/Докторска теза једног вицеkonzула

Године 1923, 3. фебруара, Андрић је премештен у Грац. Његови претпостављени једнодушни су у оцени његовог рада:

„Својом ретком интелигенцијом, свестраном наобразбом, отменим васпитањем, умиљатим опхођењем са странкама, озбиљним и честитим карактером; познавањем српског, француског, немачког и италијанског језика, чврстом вољом за рад у савезу са до сада стеченом стручном спремом, г. Андрић пружа гаранције, да ће с временом постати одличан чиновник, који може да буде само на дику конзуларној струци, а на корист држави и нашем народу.“

Стицање дипломе поставило се Андрићу као неопходан услов да би остао у дипломатији. Цео интелектуални, уметнички и научни свет Београда заузео се за њега. Након одслушаних предавања на Филозофском факултету, Андрић на Универзитету у Грацу, јуна 1924, докторира с тезом, «Развој духовног живота у Босни под утицајем турске владавине». Предговор почиње реченицом:

«Речено је да је освајањем Цариграда «европском човечанству нанета рана».

Биће да је мало земаља које су овај удар имале теже и болније да осете него што је то случај са Босном...».

Ко да утврди и поброји шта све морају да имају они који хоће да се посвете тој [дипломатској] служби? Треба бити многострук и једноставан. Не бити личан, али бити природно поносан, чак и горд понекад: не презирати ситнице (нипошто, и ни у чему!) али умети се задржати негде на границама ситничавости и педантерије; бити савестан у свему, али без претеране ревности [довде]; ценити тренутак и увек се користити њиме, али умети оставити времену да врши своје дејство; [убачено:] имати многа и разноврсна интересовања за људе, предмете, уметности, игре, и разоноде, али се не препустити страсти ни присности у којој човек заборавља потпуно себе[довде]; бити мало човек, али не бити никад нечовек; бити спреман на све и способан за све, али не бити бездушник ни чудовиште.

Radovan P. tri razglednice
Vlada P. DODATAK/DSC 2617.tif Regnum Bosnia
Andrić JPG/DSF 2190.jpg Diploma o odbrani dr teze

Graz/ A PhD thesis of a vice-consul

In the year 1923, on February 3rd, Andrić is transferred to Graz. His officials unanimously estimate his work:

“With a rare intelligence, general education, sophisticated upbringing, kind manners with clients, serious and honorable character; the knowledge of Serbian, French, German and Italian language, a firm willingness to work which corresponds to acquired professional qualification, Mr. Andrić is guaranteed to become an extraordinary clerk in due time, to be a pride of the consulate profession and to serve the country and its people.”

The acquisition of a certificate was a necessary condition for Andrić to stay in the diplomacy. All intellectual, artistic and scientific circles from Belgrade supported him. After attending lectures at the Faculty of philosophy, Andrić acquired a doctorate with the thesis, “The development of spiritual life in Bosnia under the influence of Turkish reign”. The introduction starts with a sentence:

“They say that European mankind was wounded after the conquest of Constantinople“.

“There is a small number of countries that experienced such a hard and painful blow like Bosnia did...”

Who is in charge to say what attributes one should have in order to dedicate oneself to a diplomatic service. One should be versatile and simple. Not too personal, but naturally proud, sometimes even haughty. Not to detest mere trifles at all but to be sometimes on the verge of pettiness of mind and pedantry; be conscientious, but without exaggerated dedication; to value the moment and use it sometimes but also give time to do its work. To have numerous and various interests for people, subjects, art, plays and entertainment but not to give oneself to passion or intimacy in which one loses oneself. Be a little human and never inhuman; be ready and capable of everything, never be merciless and a monstrous.

VIII Марсељ/«Овдје сам потпуно сам...»

Андрић се указом Министарства иностраних дела, септембра 1924. враћа из Граца у Београд. Он је већ формиран писац, најотменији меланхолик послератне поезије и модерни незадовољник, како га називају.

Објављује збирку *Приповетке*, која тематски потиче из приповести «Пут Алије Ђерзелеза». Опчињен је прошлошћу Босне, чита, проучава, записује у бележнице. Дипломатска служба у европским престоницама омогућује му да у националним библиотекама и архивима истражује грађу која се односи на извештаје француских и аустријских конзула, и трајање османских моћника у Босни. Службени пут у Цариград 1925, представља његов први сусрет са аутентичним, стварним светом Турске.

Песник и, такође, дипломата, Јован Дучић, саветује га: «Ви сте талентован млад писац, оставите се, забога, тих ефендија и фратарара, па се вратите Европи; то је прави свет...». Андрић га није послушао, а Европи ће се вратити тек у сјају Нобелове награде и многим преводима својих приповести и романа.

Године 1926, Андрић постаје један од најмлађих дописних чланова Српске краљевске академије.

Крајем исте године добија указ о премештају за вицеконзула у Генералном конзулату Краљевине СХС у Марсељу.

Свом професору, добротвору и пријатељу, др Тугомиру Алауповићу, пише с југа Француске:

«[...] Овдје сам потпуно сам. Осим званичних веза, које нису ни занимљиве ни пријатне, немам никаква друштва. Дању сам у канцеларији, а увече читам све што ми дође под руку...». Једина разонода су му књиге и концерти озбиљне музике.

То у ствари значи: живети стално на два плана, на личном, човечанском и на службеном, нељудском, али никад ничим не показати и ником не одавати на ком се плану у том тренутку налазите, или још боље: ни сам не бити потпуно свестан тога, што је најсигурнији начин да се нећете одати.

Radovan P. razglednica/i fotografija
Barsa Dodatak/Goya imaging/naslovna str. Goje
Barsa dodatak fotke/Panoi dodatak fotke/Fotografije 10 pano/IA 0354-
imaging

VIII Marseille/ <<Here, I am completely alone...>>

In September 1924. by the decree of the Ministry of Foreign Affairs Andrić moves from Graz to Belgrade. He is already a well-established writer, the most elegant melancholic of the post-war poetry and a modern discontented man, as one said.

He published a book of *Novels*, which thematically originates from the novel <<The Journey of Alija Džerzelez>>. Obsessed with the Bosnian past, he reads, studies, writes in his scripts. A diplomatic service in the European capitals enables him to search the scripts in the national libraries and archives which refer to the reports of French and Austrian consuls and the duration of Ottoman superiors in Bosnia. An official journey to Constantinople in 1925, represents his first meeting with the authentic, real world of Turkey.

The poet as well as diplomat, Jovan Dučić advises him: <<You are a talented young writer, leave these friars and masters alone and then return to Europe: that is the real world...>> Andrić did not listen to him. He returns to Europe with the glory of a Nobel Prize and many more translations of his stories and novels.

In 1926 Andrić becomes one of the youngest corresponding members of the Serbian Royal Academy.

At the end of the same year he gets a post as vice –consul in the General Consulate of the Kingdom of SCS in Marseille.

From the south of France he writes to his benefactor and friend, dr Tugomir Alaupović

<<[...] here I am completely alone. Apart from the official visits, which are neither interesting nor pleasant, I do not have any company. During the day I am in the office, and during the night I read everything that comes into my hands...>>. Books and concerts of classical music are the only entertainment to me.

This actually means: to live in a double world: a personal i.e. a human one and an official, i.e. inhuman one but never to reveal to anyone which world you are in at the moment: even to be inwardly unaware of it, which is the safest way not to reveal oneself.

IX Париз/Конзул трагом конзула

Заокупљен грађом с почетка XIX века, обимном преписком травничког конзула Пјера Давида, коју је пронашао у париским архивима, Андрић тражи премештај из Марсеља.

Почетком јануара 1928, постављен је у Краљевски генерални конзулат у Паризу. О приликама у њему и чиновничким интригама, кратко записује: „Овде лампа лампу мрзи“.

Сав је посвећен трагању за грађом која ће, годинама потом, постати историјска окосница романа «Травничка хроника». Пре подне ради у Националној библиотеци, поподне у Архиву МИП, где проучава три укоричена тома са преко 500 извештаја Пјера Давида, травничког конзула (1806-1814).

У том кратком периоду деловања француског конзулата у Босни, Андрић ће препознати своју велику тему, која ће га опседати све до повратка у Београд, 1941. Са собом ће донети пун кофер исписа, бележака, исечака из новина и фотографија које је годинама скупљао, ставити испред себе, и како се сећа, почети хронику о конзулским временима.

Без имало поверења у имагинацију, он ће се најрадије бавити збивањима за која има поуздана сведочанства, а животу ће препустити драматургију заплета, расплета, исхода. Помешан међу толико туђих, ту ће се негде наћи и његов властити живот, и сам као део историјске грађе.

Укратко, треба бити човек нарочите врсте а нимало не личити на то, него увек и у свем имати изглед обичног, просечног човека. Стотину способности треба имати, али строго и на сто начина дозираних. Уопште би се за ту врсту људи могло казати да је њихова способност више у добром и правилном сразмеру између разних особина него у вредности тих особина самих. Отприлике тако да свака поједина од њихових особина буде осредња а целина коју оне чине да буде оригинална и изнад осредњости.

Miloš J./Pariz/orman
Andrić JPG/DSF 2198-2199, 2199a/diplom. uniforma
/DSF 2138 Balzak Sabr. Dela

IX Paris – A Consul in the search of a consul

Preoccupied with the notes from the beginning of XIX century, and an extensive script of the Travnik Consul, Pierre David which he found in the Parisian archives, Andrić moves from Marseille.

At the beginning of January 1928, he gets a post in the Royal General Consulate in Paris. This is what he briefly writes about the circumstances and the intrigues of the civil servants: “here lamps hate each other.”

He is fully dedicated to the search of notes which will years after become a historical basis of his novel <<Bosnian Chronicle>>. In the morning he works in the National Library, in the afternoon in the Archive of Ministry of Foreign Affairs where he studies three bounded volumes with over 500 reports of Pierre David, the Travnik Consul (1806-1814).

During the short service of the French consulate in Bosnia, Andrić recognizes his great topic which he is obsessed with till his return to Belgrade in 1941. He brings along a suitcase full of scripts, notes, newspaper clips and photographs he has been collecting for years. And he starts a chronicle of the times of the consuls.

Without relying on imagination he mostly deals with the events for which he has reliable evidence; to life he leaves the plot, the outcome and the result. Mixed with other peoples' lives his own life finds its own way along with the historical setting.

Briefly, one should be of a particular type but with an ordinary look of an average man. With hundreds of capabilities strictly dosed. Generally these people are said to be able to find a good balance between their capabilities without emphasizing them all. So that every single capability is seen as average whereas the entirety is original and above mediocrity.

X Мадрид/Разговор са Гојом

Године 1928, крајем априла, Андрић је преузео дужност секретара у Краљевском посланству СХС за Шпанију и Португал, у Мадриду.

Ова дипломатска мисија је, можда више него све претходне, била посвећена читању и стваралачком раду. У своје бележнице из тог времена Андрић записује рефрене уличних песама, пучке напеве, пасаже из дела шпанских и португалских писаца и мислилаца – Камоинша, Сервантеса, Квеведе, Мањада, Балмеса, Хименезеа...

Брзо је заволео Шпанију, њене људе и пределе, Каталонију, Гранаду, и Португал «који отвара зелену капију као за празнично јутро».

У Андрићевој личној библиотеци сачуван је његов примерак романа „Дон Кихот“, у четири тома, објављен у Мадриду 1853-1854, о којем је записао: „Кад читам Дон Кихота у оригиналу, ја више него при читању ма ког другог класичног писца налазим подстрека, охрабрења и снаге да будем у свом књижевном раду и у својим поступцима оно што сам“.

У то време, у музеју Прадо отворена је изложба поводом 100 година од смрти Франциска Гоје, коју је Андрић редовно посећивао. Великом сликару вукао га је готово истоветан судбински лук посртања и подизања: «Био је право дете своје земље и свога века, гиздав, гурман, кавалер... Непосредан и плаховит, са несумњивим знацима генија у свему што мисли, пише и ради. Шпанац, како га је бог дао...». Већ 1929, у Српском књижевном гласнику у Београду, Андрић објављује фрагмент «Гоја», који ће прерасти у његов поетички и стваралачки манифест.

И још много тога има што би у тој служби требало имати и – не имати. Све што је о њој речено и што би се још могло рећи може бити мање или више тачно, али погрешно би било мислити да је то довољно и [да] се она да кратко и просто, за свагда и за све и свакога дефинисати. Али једно је сигурно: ко нема барем неке главне од побројаних особина ни барем у основи свога темперамента, карактера и васпитања и ко није способан да их у току рада развије и практички примени - за тога је боље да никад не улази у такву службу. [убачено:] А међутим управо та служба има своје спољње, сјајне стране којима привлачи и вара људе. Стога у њој има више него и у једној другој служби људи који су погрешили врата, па сада нико не може да их изведе напоље, а они сами не умеју да нађу излаз и да се врате. То је велика невоља и за службу и за њих лично.

Čekić/Andrić 1, sken naslovne Don Kihota
Barsa dodatak fotke/untitled 1/tabla Madrid
/Goya imaging/naslovna str. Goje
untitled 3/pismo iz Madrida

Radovan P. Fotografija skenirati
LIA CD 1/Sokobanja/IA 88.tif
Andrić JPG/IA 0194.jpg
/IA 0200.jpg

Barsa dodatak fotke/Panoi dodatak fotke/Fotografije 10 pano/IA 0354-
imaging
X Madrid/ Conversations with Goya

In 1928, at the end of April, Andrić took the post of the Secretary in the Royal Mission of SCS for Spain and Portugal in Madrid. This diplomatic mission was more than any other dedicated to reading and creative work. Andrić wrote the verses of street songs, folk melodies, fragments from the works of Spanish and Portuguese writers and philosophers- Camoens, Cervantes, Quevedo, Machado, Balmes, Jimenez...

He quickly fell in love with Spain, its people and areas, Catalonia, Grenade and Portugal
<< which opens the green gate like for a spring morning>>.

The personal library of Andrić contains his own sample of the "Don Quixote" novel, in four volumes, published in Madrid 1853-1854. He wrote: "When I read Don Quixote in the language of origin, I do find a certain stimulus, encouragement and power to be myself in my own literary work and my actions more than with any other classical writer."

At that time the Museum El Prado opened an exhibition commemorating 100 years of the death of Francisco Goya, which was regularly visited by Andrić. He was attracted to the great painter because of a similar destiny of rise and fall: "He was a genuine child of his country and his century, a dandy, a gourmet, a gentleman... Spontaneous and impulsive, with obvious signs of a genius, in everything he thinks, writes and does. A typical God-given Spaniard ...>> Already in 1929 in the Serbian Literary Gazette Andrić publishes the fragment <<Goya>> which will become his poetic and creative manifest.

There are so many things that should be and should not be taken into consideration in this service. Everything said so far about it and that could be said is more or less correct but it would be incorrect to think that it is sufficient and that it can be defined briefly for all times and for everyone. One thing is certain: one who doesn't possess some of the following characteristics in his temperament, character and upbringing and who is not able to develop and apply such characteristics during his work- such a person should not enter the service. It is the service itself that has many brilliant sides which attracts and at the same time cheats people. Thus, more than in any other service there are people who have come to the wrong door so no one can show them out and they personally can't find the way out. This is a big misfortune both for the service and for them personally.

XI Брисел/

Августа 1929. године, Иво Андрић је постављен за секретара у Краљевском посланству у Бриселу.

Међу ретким утисцима везаним за град и земљу у којој се нашао, у Андрићевој бележници из тих дана, у некој врсти огледа из дескрипције, сасвим неуобичајено, налази се исцрпан опис његовог трособног стана. Прозори стана, како упућује текст, гледају са једне стране на улицу, а са друге на двориште. «Тако да седећи у трпезарији, где обично радим, ја гледам у исто време на улицу и врт». Дворишни зид тог врта, сав зарастао у дивљи бршљан, после много година Андрић ће гледати и из салона свог београдског стана. Случајност.

Током осам месеци, колико ће остати у Бриселу, Андрић се не јавља готово никоме од својих уобичајених кореспондената.

У *Српском књижевном гласнику*, једном од најстаријих и најугледнијих београдских часописа, објављује есеј «Гоја», а у месечној илустрованој ревији *Дубровник*, из Брисела шаље некролог поводом смрти књижевника и свог старог пријатеља, конта Иве Војновића.

[довде] Погрешка у избору звања плаћа се у свим службама, али нигде тако скупо и тешко као у дипломатији. У другим струкама такав залутао човек може да се изгуби у множини и остане непримећен, да пева у хору у ком не помаже и не квари, па се његов глас и његов слух и не могу проценити. У дипломатској служби прилике присиле човека да мора пре или после да иступи самостално и да покаже какав је и шта уме. Ко тај испит не положи постаје и смешна и жалосна фигура у служби за коју није а које више не може да се ослободи, олупина која још дуго и даље плови. То трује живот и подрива душу и ствара несрећнике нарочите врсте. Од њих та необично тешка струка која и у најповољнијем случају троши и деформише човека, ствара настране људе, мизантропе и кандидате за самоубице.

Fotka Brisel Miloš Jurišić Andrić JPG

- Sken rukopisa
- Bršljan DSF 2152-2154.jpg

Barsa dodatak fotke

- Goya imaging

XI Brussels

In August 1929, Ivo Andrić gets a post as a secretary in the Royal Mission in Brussels.

Of rare impressions connected with the city and the country itself there is an extensive description of Andrić's three bedroom flat in his notes. According to the text the windows of his flat look upon the street on one side and on the yard on the other. Thus, while sitting in the dining-room where I usually work, I look both upon the street and the yard as well." Many years later Andrić will look upon the wall of the yard, all covered with wild ivy from his living-room of his flat in Belgrade. A coincidence.

During the eight months of his stay in Brussels, Andrić is not in contact with any of usual correspondents.

In the *Serbian Literary Gazette* one of the oldest and most eminent Belgrade magazines, he publishes the "Goya" essay and in the monthly periodical "Dubrovnik" from Brussels he sends a necrology to the death of a writer and his good friend, Count Ivo Vojnović.

The mistake in the selection of vocation is highly paid in all professions but not so dearly as in diplomacy. In other professions, such a lost man can be hidden in the multitudes and stay unseen, to sing in the choir where he neither helps nor damages, so that his voice and his hearing cannot be estimated. In the diplomatic service one is forced to step ahead and show what he is and what he can. Anyone who does not pass that exam becomes a ridiculous, sad figure within the service, which cannot set himself free but remains an old boat still sailing for a long time. This poisons the life and undermines the soul and creates misfortunate people of a special sort.

In best case such a demanding profession wastes and deforms people, creating eccentrics, misanthropes and candidates for suicide.

XII Женева/Досије дипломате

Почетком 1930, Андрић је постављен прво за секретара у Краљевској сталној делегацији при Друштву народа у Женеви, потом за отправника послова. У Друштву народа важи за веома уваженог, високо рангираног дипломатског чиновника.

Током година проведених у дипломатији, уз уочљив труд, Андрић ће успети да стекне наклоност претпостављених. *Квалификациони листови* у његовом службеничком досијеу пуни су хвале. Надређени шефови, Тугомир Алауповић, Владислав Будисављевић, Рајко Винтровић, Јосип Смодлака, у писмима препоруке или приликом попуњавања рубрика досијеа, написаће за њега да је послушан, дискретан, узорно лојалан, отменог васпитања, умиљатог опхођења, добар козер у друштву, љубазан, сусретљив а уједно отмен. Колеге, пак, са којима је радио, истичући његову амбициозност, каријеризам, бригу да се ником не замери, рећи ће за њега да је тактичан, прилагодљив, тих и мек чиновник.

Андрић је Женеву описао као мртву и досадну варош, у којој се «магла шири по ливадама као отровни гасови, подмукло и нападачки». Ипак, свој посао сматра интензивним и занимљивим. Имаће прилику да из блиске даљине прати токове међународне политике, и упозна многе њене творце. То му омогућава и да боље сагледа место властите земље у контексту европске заједнице, као и механизме политичког насиља које ће, тих 30-их година, бити легализовано у облику нацистичког терора.

Стиже да посети Вајмар, Гетеов завичај, пуно чита савремене писце, Томаса Мана, Андре Жида, Роже Мартин ди Гара, сам мало пише. У Београду му излазе два текста о Симону Биоливару и нова збирка «Приповетке».

Тако изгледа ствар приказана у схеми, али разуме се да је та схема помало вештачка и да ни овде нема много честих и изразитих типова успешних и неуспешних дипломата, а има читава скала оних који се крећу између те две крајности. Полууспешних, за четвртину успешних. Таквих који су после првих неуспеха имали снаге или вештине или среће да не потону и да нађу своје место. И обрнуто, таквих који су имали сјајан почетак, али нису успели да се одрже и сада живе од своје раније славе и у сенци неког скромног места чекају срећну прилику која се не јавља.

- Андрић на конференцији у Женеви, фотка Folder Darko
- Fotka Ženeve, M. Jurišić orman
- Andrić JPG, DSF 2139.jpg (Geteova Sabrana dela)

XII Geneva /A dossier on the diplomats

In the beginning of 1930, Andrić gets a post first as a secretary in the Royal permanent delegation within the League of Nations in Geneva, then as a chargé d'affaires.

He is regarded within the Society of people as a respected, highly ranked office-worker.

During the years spent in diplomacy, with an obvious hard work, Andrić has gained the affection of his superiors. The *Qualification papers* in his official dossier are full of praise.

His superior officers, Tugomir Alaupović, Vladislav Budisavljević, Rajko Vintrović, Josip Smodlaka, in the letters of recommendation and while completing the application forms present him as an obedient, discrete, loyal, well-mannered, amiable, an entertainer, kind, helpful and sophisticated at the same time. His colleagues with whom he worked, emphasizing his ambition, career orientation, tendency not to get into conflict regard him as a tactful, well-adjusted, quiet and meek office-worker.

Andrić describes Geneva as a dead and boring place where<< the fog spreads across the fields like a poisonous gas, treacherously and aggressively>>Still, he regards his job as intensive and interesting. He is in the position to meet many of its creators. This enables him to have a clearer view on his own country within the European community context as well as the mechanism of political violence which will be legalized in these 30s in the form of Nazi terror.

He pays a visit to Weimar, Goethe's homeland; he reads contemporary writers, Thomas Mann, André Jude, Rose Martin di Gir. He publishes two texts about Simon de Beauvoir, and a new collection of <<Pripovetke >>

This is how it schematically looks like but it is obvious that that scheme is slightly artificial and that there is no a great number of distinct types of successful and unsuccessful diplomats, but a whole scale of those somewhere in between. Half successful, the quarter successful. There are many of those who had strength and skill even luck not to sink but to find their own way. There are also those who had a brilliant start but could not keep up and who feed on their previous glory in the shadow of some modest place waiting for a chance which does not come.

XIII Београд/Укроћена дипломатија

Марта 1933, Андрић је из Женеви премештен у Министарство иностраних послова у Београду, најпре у Главну политичку Архиву, а потом је именован за начелника Политичког одељења МУП-а. Исте године, Хитлер у Немачкој долази на власт. Наредне, краљ Александар Карађорђевић бива убијен у атентану у Марсељу, а дипломате полагају заклетву на верност домовини његовом сину, младом Петру II. Бесни Грађански рат у Шпанији. У Европи се догађаји згушњавају, и политичке одлуке државних вођа и епигона великог диктатора изнова распољују свет. У тим околностима, Андрићево постављење за помоћник министра иностраних послова 1937, било је природно и очекивано.

У Београду је он свуда радо виђен гост, и у елитним политичким круговима, и у монденским уметничким друштвима. Најрадије пријатељује са књижевницом Исидором Секулић и песником и дипломатом Миланом Ракићем. Обазрив је и у јавном и у приватном животу.

Ретко објављује нове текстове. Нема залиха ни у причама, ни времена за причу. Одбија да уђе у "Антологију новије хрватске лирике", припреману поводом 100-годишњице Илирства. Објављује фрагменте под насловом "Знакови поред пута". У Бечу систематски прикупља грађу о конзулским временима у Травнику.

На препоруку Виктора фон Херена, немачког посланика у Београду, Андрић је марта 1939. именован за опуномоћеног министра и изванредног посланика Краљевине Југославије у Краљевском посланству у Берлину. Тиме он после успона дугог преко двадесет година, доспева у сам врх југословенске спољне политике као искусни дипломата с репрезентативним карактеристикама. нестраначка личност, угледан књижевник.

Из времена проведеног у служби владе Милана Стојадиновића, потиче Андрићев «Елаборат о Албанији», настао по задатку, и који ће, удружен са инкарнираном докторском тезом из 1924, у савременим ратовима на тлу бивше Југославије постати крунски доказ ауторовог скривеног анимозитета према националним мањинама.

И све то врви и креће се у непрестаној утакмици и трци за успехом и признањем, у страху од професионалне недаће, зависти и зла случаја који вреба. Јер у тој служби која изгледа униформисана и укроћена

као ниједна друга нема ничег сталног ни извесног, него човек иде као кроз маглу у којој светлост која повремено просијава више збуњује и vara очи него што показује пут и омогућује човеку да се снађе.

- Folder Darko (fotka na stanici Ineni)
- Folder/CD Miloš Jurišić Žuta kuća, hotel *Ekscelzior*
- MGB, UR, Beograd 1937-1939. ???

XIII Belgrade/ The tamed diplomacy

In March 1933, Andrić moves from Geneva to the Ministry of foreign Affairs in Belgrade, firstly to the major political Archive and afterwards he is nominated as the head of a political department of the Ministry of foreign Affairs. The same year, Hitler comes to power in Germany. The following year, King Alexander Karadjordjević is assassinated in Marseille, and the diplomats make an oath to serve the country and its son, young Petar II. The civil war is spreading in Spain. Europe is flooded with events; the political decisions of state leaders and the epigone of a great dictator are shattering the world. In these circumstances, The Andrić's appointment for the vice minister of the foreign affairs in 1937, is obvious and expected.

In Belgrade, he is welcomed everywhere both in the élite political circles and in the jet set of the artistic circles. His best friend is Isidora Sekulić as well as the poet and diplomat, Milan Rakić. He is cautious both in public and in his private life.

He rarely publishes new texts. There is no material for the stories, not even time for them. He rejects to be a member of the Anthology of new Croatian lyrics, created for 100years anniversary of Illyria. He publishes fragments "Signs by the Road". He systematically collects material about the time of consuls in Travnik.

By the recommendation of Victor von Heren, a German deputy in Belgrade, Andrić is nominated as an authorized minister and special deputy of the Kingdom of Yugoslavia in the Royal Ministry of Berlin. Thus, after the rise of over 20 years he gets to the very top of the Yugoslav foreign policy as an experienced diplomat with a representative characteristics, non-party personality, and an eminent writer.

From the time spent in the service of Miladin Stojadinović Government, the <<Elaborate on Albania>> was created. Together with an incarnated PhD thesis from 1924 it is a crucial evidence of the author's hidden animosity towards national minorities.

And everything teems and moves in a constant game and race for success and acknowledgment, in fear of unprofessional misfortune, envy and evil case which is lurking. Because in that service which looks uniformed and tamed.

XIV Берлин/Да се угоди богу, а не замери врагу

У сталном страху за опстанак, „јер у тој служби... нема ничег ни сталног ни извесног“, Андрић ће начинити видна прилагођавања у којима ће, из године у годину, бити све мање отпора а све више мирења са стварима и у којима се губе ознаке његове ране бунтовне природе. „Тако се“, како бележи у своју црну свеску, „наследни пркос претворио у своју противност, у неми опрез и мрачну потуљеност“.

И у тој својој жељи да „угоди богу а да се не замери врагу“ направиће многе компромисе које ће себи једном пребацити, и, према властитом признању, оставити и покоје перо до кога му је било стало. По сећању једног дипломате, овом свођењу негативног биланса своје каријере, додаће резигнирано, „Али шта се могло“.

Иако је у Немачкој службовао дуже но у другим земљама, и то на положају највишег представника Краљевине Југославије, та се земља не појављује у Андрићевом књижевном опусу. У Берлину живи окружен моћницима, сјајем и раскоши, али није срећан.

«Људи би ме много боље разумели, много шта ми опростили и чак понешто и у заслугу признали, кад би знали да сам годинама све што сам радио, радио на црној, тврдој и уској прузи времена између моје представе о катастрофи и катастрофе саме.»

Добар познавалац фашизма још од службовања у Италији, сада прусуствује његовом апокалиптичном и делиричном зениту и тријумфу. У замршеним односима своје земље и Немачке, Андрић је свестан да постаје посланик *са смањеним ауторитетом*, и марта 1941. тражи да буде разрешен дужности.

Првог јуна те године, са члановима дипломатског кора стиже у разрушен, окупиран Београд.

У најгорим својим часовима налазио сам необичну и неочекивану утеху у томе што сам замишљао један други живот, исти као мој по датумима, именима и догађајима, али прав, светао, чист; мучан, наравно, колико сваки живот на земљи мора такав да буде, али без ичег мрачног ружног у тој муци; живот који почиње са благословом и губи се у висинама и гаси у светлости. И стојећи замишљен над ликом тога свога двојника, као што дрво стоји над својом сликом у мирној води, ја сам, тражећи спасење у несећању, заборављао за тренутак свој стварни живот, док је он дрхтао од мога бола.

- Miloš Jurišić, 5586.jpg (Die Neue Linie, časopis, unutra fotka Andrić)
- (4 fotografije pasoša) Andrić JPG Pasos 1-Pasos 4.jpg
- Andrić JPG DSCF 0865
IA 0075
- Barsa dodatak fotke, IA 0072

XIV Berlin/ To please God and not to displease evil

In a constant fear for survival, “since in this service... there is nothing permanent nor certain.”, Andrić will evidently adjust himself in the years that follow; showing less resistance but reconciling with the things and thus losing the traces of his early rebellious nature.” Thus”, he writes in his black notebook, “an inherited obstinacy turned into its opponents, a silent caution and a dark humbleness.

Wishing “to please God and not to displease evil” he compromises a lot” leaving some writing apart because of which he is later dissatisfied. According to the reminiscence of one diplomat, concerning the negative balance of his career, Andrić said, ”But what else could be done”.

Although he serves in Germany more than in any other country, as the highest representative of the Kingdom of Yugoslavia, that country is not mentioned in the works of Andrić He is surrounded by mighty people in Berlin, glory and luxury but he is not happy.

<<People would understand and forgive me much better, even give me a certain credit once they knew what I was doing in that black, hard, narrow path of the time, between my understanding of the catastrophe and the catastrophe itself’.>>

A good connoisseur of fascism since his service in Italy, he watches its apocalyptic and delirious fall and triumph. In the perplexed relations between his country and Germany, Andrić knows that he is a deputy with a memorized authority. In March 1941, he asks to be dismissed.

On June, 1st, with other members of the diplomatic body, he comes to a demolished, occupied Belgrade.

In the worst moments I found an unusual and unexpected comfort by imagining some other life, the same like mine by the dates, names and events but somehow, real, bright and clear; hard like every life in the world must be but with no ugliness in that hardness; life which begins with a blessing and which goes to the heights and ends in the brightness. And thus standing deeply in thoughts above the character of my counterpart like a tree above its image on a still water, I was looking for salvation in my oblivion, not forgetting the moment of a real life which was panting of pain.

XV Проклета авлија или свет без бога

По повратку у Београд 1941, Андрић станује код пријатеља, у Призренској 7. Одбивши пензију, у потпуној изолацији од људи и ратних збивања, завршава рукописе романа «На Дрини ћуприја», «Травничка хроника» и «Госпођица».

Не пристаје да потпише «Апел српском народу», којим се осуђује свака акција против окупатора.

Током 1942. борава у Сокобањи, из које писмом одбија понуду Српске књижевне задруге да његова приповетка уђе у антологију приповедача. Без његовог знања, у Хрватској прози XX стољећа, у Загребу 1943, излазе његове приповетке «Пут Алије Ђерзелеза» и «Исповијед».

Књижевник и дипломата Марко Ристић каже за Андрића: „...Његова способност да конверзацију одржи неутралном и *floue*. Разлика између дипломате и политичара...“. Андрићева дипломатска каријера и симболично је завршена, мада не и оно што је током својих европских година од ње научио и у себи из ње понео.

Са терасе стана гледа и снима борбе за ослобођење града 1944.

До краја 1945, у Београду излазе из штампе сва три Андрићева «ратна» романа, а у Сарајеву «Изабране приповетке».

«Нове приповетке», за које добија награду Владе ФНРЈ, излазе из штампе 1948. У Паризу се упознаје са Паблом Пикасом и дружи са писцем Иљом Еренбургом.

У Цириху је 1953. публиковано на немачком дело «На Дрини ћуприја», први превод једног Андрићевог романа на Западу.

1954-1957.

Матица српска из Новог Сада објављује роман «Проклета авлија», Српска књижевна задруга «Одабране приповетке».

У Приштини излазе «Одабране приповетке» на албанском.

У Паризу је преведена «Травничка хроника», с предговором Клода Авлина. Тим поводом Андрић у Паризу држи предавање о историјској грађи за свој роман.

Роман «На Дрини ћуприја» излази у Паризу, Москви и Варшави, «Проклета авлија» у Софији, «Травничка хроника» у Будимпешти.

Изабране приповетке излазе у Милану, Берлину и Њујорку.

После дугих година дипломатске службе у европским престоницама, у посланствима у којима је боравио краће или дуже време, између честих премештаја и селидби, Андрић је, оженивши се 1958, стекао свој први дом. У непосредној близини Старог и Новог двора, у древном језгру Београда, он је први пут, са извесношћу да ће ту и остати, сложио своју библиотеку и распаковао свежењеve рукописа.

Савез књижевника Југославије 1960. године кандидује књижевнике Мирослава Крлежу и Иву Андрића за Нобелову награду.

- (Prizrenka ul.) CD M.J. 1937,18_0002.tif
- (Sokobanja 1942), Arhiv SANU 14443_402_39
- CD M.J. 27.04.2010, 9_09_08 0008.tif (čitanje novina na kiosku)
- Čekić, CD Andrić 2, DSC 2564.tif (Voja Stanić, *Barka*)
- Barsa dodatak fotke, Iaf 0081-0082 (Prizrenka ulica)
- Skenovi rukopisa, Čekić Folder NEW, skenovi tri rukopisa (1945. god.)

XV The Damned Yard or the world without God

On his return to Belgrade in 1941, Andrić lives at his friend's at 7 Prizrenka Street. Rejecting the pension, in a complete isolation from people he finishes the scripts of his plays "The Bridge on the Drina", "Bosnia Chronicle" and "Miss" ("The Woman from Sarajevo") He rejects to sign <<The Appeal to Serbian people>> by which every action against the occupying power is condemned.

During 1942, he stays in Sokobanja, where he rejects an offer of Serbian Literary Cooperative to publish his story in the anthology of the narrators. Without his knowledge his stories, <<The Journey of Alija Džerzelez>> and <<Confession>>are published in the Croatian prose of the XXth century in Zagreb, 1943.

A writer and a diplomat Marko Ristić says for Andrić:..."His ability to keep the conversation as neutral and *floue*. The difference between a diplomat and a politician..."The diplomatic career of Andrić is symbolically finished; however everything learnt from these European years and from himself still remains.

From his terrace he observes the fights for the liberation of the city in 1944.

Till the end of 1945, all three <<war>> novels by Andrić are published. In Sarajevo <<Selected Stories (Izabrane pripovetke)>> are published too.

<<Contemporary Stories (Nove pripovetke)>> for which he is rewarded by The Government of Federal Republic of Yugoslavia (FNRJ) are published in 1948. He meets Pablo Picasso in Paris and has a good friendship with Ilyam Ehrenberg.

In Zurich << The Bridge on the Drina>> is published in German; it is his first translated novel on the West.

1954-1957

Serbian Cyrillic from Novi Sad publishes <<The Damned Yard>>. Serbian Literary Gazette publishes << Selected Stories (Odabrane Pripovetke)>>

In Priština his book of <<Selected Stories (Odabrane Pripovetke)>> is published in Albanian. <<Bosnian Chronicle>>, with an introduction of Clod Alvin is published in Paris. On that occasion, Andrić gives a lecture on the historical basis of his novel.

The novel << The Bridge on the Drina>> is published in Paris, Moscow and Warsaw, <<The Damned yard>> in Sofia, >> Bosnian Chronicle<< in Budapest. The selected novels are published in Milan, Berlin and New York.

After many years of his diplomatic service in European capitals, in the embassies where he worked for a shorter or longer period of time, between the regular transfers and migrations, Andrić got his first home by getting married in 1958. In the vicinity of an Old and New Court, in the very centre of Belgrade, he made his library and unpacked his scripts, convenient that he would stay there.

The Union of Yugoslav writers nominates writers, Miroslav Krleža and Ivo Andrić for the Nobel Prize.

XVI Лауреат малог народа и малог језика

Године 1961, Иво Андрић постаје 55. по реду добитник Нобелове награде за књижевност. Признање му је традиционално уручено на свечаној церемонији у Стокхолму, на дан 10. децембра.

У образложењу Нобеловог комитета стоји да је Андрић награду добио «за епску снагу којом прати теме и описује људске судбине извучене из историје своје земље». На реверсу златне медаље угравиран је стих из VI певања Вергилијеве *Енеиде*, на латинском:

Inventas vitam iuvat excoluisse per artes

(Дивно је када ти уметничко стваралаштво оплемени живот)

У свом обраћању на француском члановима Краљевске породице Густава Адолфа VI, Нобеловог комитета и званицама, Андрић је говорио *о причи и причању*:

«...На хиљаду разних језика, у најразноличнијим условима живота, из века у век, од древних патријархалних причања у колибама, поред ватре, па све до дела модерних приповедача која излазе у овом тренутку из издавачких кућа у великим светским центрима, испреда се прича о судбини човековој, коју без краја и прекида причају људи људима. Начин и облици тога причања мењају се са временом и приликама, али потреба за причом и причањем остаје, а прича тече даље и причању краја нема. Тако нам понекад изгледа да човечанство од првог блеска свести, кроз векове прича само себи, у милион варијаната, упоредо са дахом својих плућа и ритмом свога била, стално исту причу. А та прича као да жели, попут причања легендарне Шехерезаде, да завара крвника, да одложи неминовност трагичног удеса који нам прети, и продужи илузију живота и трајања. Или можда приповедач својим делом треба да помогне човеку да се нађе и снађе? Можда је његов позив да говори у име свих оних који нису умели или, оборени пре времена од живота-крвника, нису стигли да се изразе? Или то приповедач можда прича сам себи своју причу, као дете које пева у мраку да би заварало свој страх? ...

Можда је у тим причањима, усменим и писменим, и садржана права историја човечанства, и можда би се из њих могао бар наслутити, ако не сазнати, смисао те историје.....

Али допуштено је, мислим, на крају пожелети да прича коју данашњи приповедач прича људима свога времена, без обзира на њен облик и њену тему, не буде ни затрована мржњом ни заглушена грмљавином убилачког оружја, него што је могућно више покретана љубављу и вођена ширином и ведрином слободног људског духа.

Јер, приповедач и његово дело не служе ничем ако на један или на други начин не служе човеку и човечности. То је оно што је битно».

Недуго потом, Андрић је готово целокупан новчани износ Нобелове награде поклонио Републици Босни и Херцеговини, у сврху унапређивања библиотечких фондова и набавку књига. И до данашњих дана, остао једини носилац Нобеловог одличја у области литературе са некадашњих југословенских простора.

Andrić JPG/

- IA 0442.jpg
  - Nobelova medalja av.jpg
  - Nobelova medalja rv.jpg
  - Nobelova diploma.jpg
  - IA 1047a.jpg, 1047b.jpg, 1047c.jpg
-
- **Фрагменти рукописа Андрићевих романа/фотке, диплома/медаља**

XVI The Laureate of a small nation and a small language

In 1961, Ivo Andrić is the 55th awardee for Nobel Prize in literature. He traditionally receives the award at the gala ceremony in Stockholm, on 10th of December.

The Nobel Committee has stated that Andrić is awarded << for the epic power with which he follows the topics and describes human destinies taken from the history of his country.>> The rear side of his gold medal is engraved in Latin with the verse from the VIth poem of the Virgil's *Aeneid*.

Inventas vitam iuvat excoluisse per artes

(It is marvelous when the work of art ennoble life)

In his speech to the French members of Royal family, Gustaf Adolf VI, the Nobel Committee and invitees, Andrić says about *the story and the story-telling*.

<< In thousands of languages, in the most diverse climes, from century to century, beginning with the very old stories told around the hearth in the huts of our remote ancestors down to the works of modern storytellers which are appearing at this moment in the publishing houses of the great cities of the world, it is the story of the human condition that is being spun and that men never weary of telling to one another. The manner of telling and the form of the story vary according to periods and circumstances, but the taste for telling and retelling a story remains the same: the narrative flows endlessly and never runs dry. Thus, at times, one might almost believe that from the first dawn of consciousness throughout the ages, mankind has constantly been telling itself the same story, though with infinite variations, to the rhythm of its breath and pulse. And one might say that after the fashion of the legendary and eloquent Scheherazade, this story attempts to stave off the executioner, to suspend the ineluctable decree of the fate that threatens us, and to prolong the illusion of life and of time. Or should the storyteller by his work help man to know and to recognize himself? Perhaps it is his calling to speak in the name of all those who did not have the ability or who, crushed by life, did not have the power to express themselves. Or could it be that the storyteller tells his own story to himself, like the child who sings in the dark in order to assuage his own fear?

Hence one might wonder whether the true history of mankind is not to be found in these stories, oral or written, and whether we might not at least dimly catch the meaning of that history.

But, in conclusion, it is to be hoped that the story told by today's author to his contemporaries, irrespective of its form and content, should be neither tarnished by hate nor obscured by the noise of homicidal machines, but that it should be born out of love and inspired by the breadth of ideas of a free and serene human mind. For the storyteller and his work serve no purpose unless they serve, in one way or another, man and humanity. That is the essential point.

Soon after, Andrić gave the complete monetary fund of Nobel Prize to the Republic of Bosnia and Herzegovina for the cause of improving the library funds and the supply of books. Since then, he remains the only writer who was awarded The Nobel Prize in literature from recent Yugoslav regions.

XVII Андрић из осаме

Андрићеви романи и приповести се после 1961. године преводе и издају широм света. Проширује се листа језика: кинески, арапски, шпански, турски, бугарски, чешки, грчки, дански, јапански, мађарски, португалски, у новије време и каталонски, кастиљански, галицијски, баскијски.

Крајем 1961, Матица српска у Новом Саду објављује Андрићев есеј «Записи о Гоји». Следе прво издање приповетке «Јелена, жена које нема», и библиофилско издање приповетке «Мост на Жепи» поводом 400-годишњице изградње ћуприје на Дрини.

У Техерану излази превод романа «На Дрини ћуприја», у Рио де Жанеиру избор приповедака.

Библиофилско издање «Проклете авлије» у 200 нумерисаних примерака.

У Народном позоришту у Београду, 13. октобра 1974, Андрић учествује на књижевном матинеу у друштву великана српске књижевности, Милоша Црњанског, Душана Матића, Александра Вуча, Меше Селимовића, Бранка Ћопића, Васка Попе, Стевана Раичковића. Био је то његов последњи јавни наступ у београдској јавности, на којем су се песници и писци невидљиво опростили.

Ради на тексту књиге «Кућа на осами», припрема рукопис под насловом «Знакови поред пута».

Записује: «Чини ми се да ћу умети дочекати смрт како сам и живот примао, мирно и хладнокрвно, као занимљив, нетражен поклон. Чини ми се!».

Усмено саопштава своју последњу вољу у погледу заоставштине и ауторских права.

Иво Андрић, последњи мушки потомак једне старе сарајевске породице, умро је 13. марта 1975. године, и сахрањен у Алеји великана у Београду.

И било је као што је записано у свештеној књизи старих Друза: «Перо се сломило, мастило пресушило, књига се склопила».

- [Andrić JPG, IA 0604.jpg](#)
[IA 0729.jpg](#)
[IA 0426](#)

- Barsa dodatak fotke, Iaf 0746.jpg

Фрагменти рукописа Андрићевих романа/Андрић под снегом

Andrić in solitude

The novels and stories of Andrić are translated throughout the world after 1961. The list of languages is spread: Chinese, Arabic, Spanish, Turkish, Bulgarian, Czech, Greek, Danish, Japanese, Hungarian, Portuguese and lately Catalan, Castilian, Galician and Basque.

In the end of 1961, Serbian Cyrillic publishes his essay <<Conversation with Goya>>. The first edition of a novel << Jelena, zena koje nema>> and the bibliographic edition of <<The bridge on Zepa>> dedicated to 400-year anniversary of rise of the bridge on the Drina.

In Teheran the translation of a novel <<The Bridge of the Drina>> and Rio de Janeiro the selection of stories.

The bibliographic edition of << The Damned Yard>>is edited in 200 numerated copies.

On October 13th 1975, in the National Theatre in Belgrade Andrić takes part in the literary matinée together with masters of Serbian literature: Miloš Crnjanski, Dusan Matić, Aleksandr Vučo, Meša Selimović, Branko Ćopić, Vasko Popa, Stevan Raičković. This was his last public appearance in Belgrade, where the poets and writers unvisably said farewell to him.

He works on the text <<Kuća na osami>>, prepares the scripts named << Signs by the road. (Znakovi pored puta)>>.

He writes: <<It seems that I will know to wait for death the same way I accepted life, with a certain calm and cold-heartedness, as an interesting, undiscovered gift. This is what it seems to me! >>.

He announces his last will concerning his legacy and copyrights.

Ivo Andrić, the last male descendent in a family from Sarajevo, died on March 13th 1975 and was buried in the Alley Greats in Belgrade.

And everything was like it was written in religious books of the old Drusus.

<<The pen is broken, the ink is dried, the book is closed>>.

XVIII Qoud scripsi, scripsi!/

„Брамс – концерт за виолину и оркестар, у d-Duru. Претпоследњи став свршава складно, али оним дубоким и скупим складом који је искупљен свим оним што му је претходило. Тако би требало да свршава свако, и најмање, моје дело. Тако и мој живот сам.“

***

Град Београд је 1976, годину дана након смрти Иве Андрића, основао меморијални музеј, у којем је представљена његова заоставштина, и једним делом сачуван аутентични ентеријер стана. Исте године објављено је прво постхумно издање његових *Сабраних дела*, допуњено са шест нових томова у односу на прво у десет књига (1963).

Из заоставштине су издвојене потпуно или већим делом већ уобличене целине – довршени рукописи *Знакова поред пута* и збирке приповедака *Кућа на осами*, недовршени роман *Омерпаша Латас*, као и необјављена или делом публикована лирика под насловом *Сви моји стихови и песме у прози*. Пронађени су, такође, и Андрићевом руком редиговани примерци књига лирске прозе, *Ex Ponto*, *Немири* и *Лирика*.

У рукописима је откривен и најобимнији Андрићев превод, са италијанског, Гвичардинијевих *Успомена* (Guicciardini, *I Ricordi*), писца у чије је веома отворене животне ставове Андрић током целог свог живота упирао и мисао и поглед, и за кога је Де Санктис рекао, «Гвичардинијев бог је корист...».

И у књижевности и у дипломатији, Андрић је досегао највише. Дечак који је некада опчињен зурио у осветљени излог пун дивних и страшних књига, одавно се вишеградском стазом отиснуо у велики свет, међу људе. Обукао дипломатски фрак, и почео озбиљно да чита и пише. Данас има свој музеј, у којем су његове књиге, бележнице и рукописи на сигурном. Излог је још увек осветљен.

- [Andrić JPG, DSCF 0861.jpg](#)
[DSF 2124.jpg \(radna soba\)](#)
[2133.jpg \(sekreter\)](#)

- folder Vlada Popović Andrićev venac, izbor iz foldera
  - Čekić, folder NEW/s7 imaging (rukopis Omerpaše Latasa)
-
- Фотографија Андрићевог венца са спомеником Андрићу
  - Фотографија Андрићеве радне собе
  - фигура Омерпаше Латаса/фрагмент рукописа

XVIII Qoud scripsi, scripsi!/Manuscripts from solitude

“Brahms– the concert for the violin and orchestra, D-major. He harmoniously finishes his penultimate movement with a deep and precious accord which redeems everything that proceeded.

This is how the slightest piece of art should end. This is how my life should end as well.

***

In 1976, a year after the death of Ivo Andrić the city of Belgrade has opened a memorial Museum, where his legacy is presented and partly the authenticity of the interior of his apartment. The same year the post-human edition of his *Anthology* */(Sabrana dela)* is published, complemented with six new volumes in comparison to the first ten books (1963).

The legacy contains parts and well-formed wholes - completed scripts of *Signs* *(Znakovi pored puta)* and the collection of stories *Kuća na osami*, uncompleted novel *Omerpasa Latasa*, as well as the unpublished or partly published lyrics *Svi moji stihovi i pesme u prozi*. The copies of Andrić's books of lyrical prose *Ex Ponto*, *Nemiri* and *Lirika* are also found.

Andrić's most extensive translation of *Guicciardini's Ricordi*, from Italian language is found. It was the writer whose attitudes towards life, Andrić deeply followed and for whom De Sanctis said <<The God of Guicciardini is useful....>>.

Both in literary work and in diplomacy Andrić has reached the highest position. A boy who delightfully stared at the illuminated exposition of marvelous and frightful books, has gone from the paths of Višegrad to the big world and to the people. He put on his diplomatic dress-coat and started seriously to read and write. Now, he has his own museum where his books, records and scripts are safe. And his exposition is always illuminated.

XIX Сви Андрићеви мостови

После низа година трагичних ратних дешавања на југословенским просторима 90-их година XX века, у којима је Андрићево дело понегде с намером својатано као етноисторијски ратни приручник, данас нам мора бити прихватљиво да лакоћа којом Андрићево дело превазилази геополитичке и лингвистичке границе, указује да проблем неразумевања лежи у границама, а не у делима или њиховом језику.

Такође, после бројних расправа на тему националне припадности Андрића и његовог дела, хрватској или српској књижевности, које су у себи садржале далеко озбиљније изражена опредељења, подигнут је мост речима, „...за обе књижевности би било боље да [дело] буде посматрано у целини као саставни део и једне и друге, зато што за то постоји оправдање на обе стране“.

Те подељене просторе ће, веровати је искуству историје, изнова премостити Андрићева духовна грађевина, хуманистичка и поетичка метафора његовог властитог националног, књижевног и политичког бића.

„Од свега што човек у животном нагону подиже и гради, ништа није у мојим очима боље и вредније од мостова. Они су важнији од кућа, светији од храмова. Свачији и према сваком једнаки, корисни, подигнути увек смислено, на месту на ком се укрштава највећи број људских потреба, истрајнији су од других грађевина и не служе ничем што је тајно или зло.“/Иво Андрић

У Андрићевом делу израста гигантска слика сучељавања Истока и Запада на тлу Балкану, нарочито на оном његовом комаду који се зове Босна, а „која постаје изнимни простор и ексклузивна локација сусрета и прожимања различитих цивилизација, свјетова и чудних људских судбина“, као и извор неразумевања међу људима свих врста, увек и свуда изазван културним разликама.

За Андрићевим романима и приповестима остаје Мост, скупоцена грађевина коју у предањима свих народа подижу и виле и ђаволи. На људима је да га пређу.

Andric JPG

- IA 0490.jpg
- IA 0493.jpg

- Untitled 7.jpg
- Untitled 6.jpg
- Untitled 8.jpg
- Untitled 5.jpg
- DSCF 0867.jpg
- DSF 2144.jpg

Folder Rasina cuprija

- 1430-1434

XIX All Andrić's bridges

After years of tragic war events in the Yugoslav regions in the last decade of the 20th century, where the work of Andrić was intentionally regarded as an ethno-historical war manual, one must concede that the lightness of his work which overcomes geopolitical and linguistic borders underlines that the problem of its misunderstanding lies within the borders and not the works and the language itself.

Also, after numerous debates concerning the national orientation of Andrić and his works, either towards Croatian or Serbian literature, which comprised far more serious tendencies, the bridge of words was built,"...for both literatures, it would be better that the work is regarded as a whole, as a basic part of one and the other because it is justified for both sides."

Those divided regions will be overcome through the experience of history by the spiritual construction, humanistic and poetic metaphor of his own national, literary and political being.

"From everything that man erects and builds in his urge for living nothing is in my eyes more valuable than bridges. They are more important than houses, more sacred than shrines. Belonging to everyone and being equal to everyone, useful, always built with a sense, on the spot where most human needs are crossing, they are more durable than other buildings and they do not serve for anything secret or bad."

A gigantic image of the confrontation of East and West on the Balkans rises from Andrić's work, especially on the piece named Bosnia and " which becomes an extraordinary place and exclusive location of encounters and mingling of different civilizations, worlds and odd human destinies", as well as a source of misunderstandings of people of all kind, always provoked by cultural differences.

The Bridge remains in Andrić's novels and stories. A precious construction built by fairies and devils in the folk tales. It is up to people to cross it.